

Korišćenje tastature

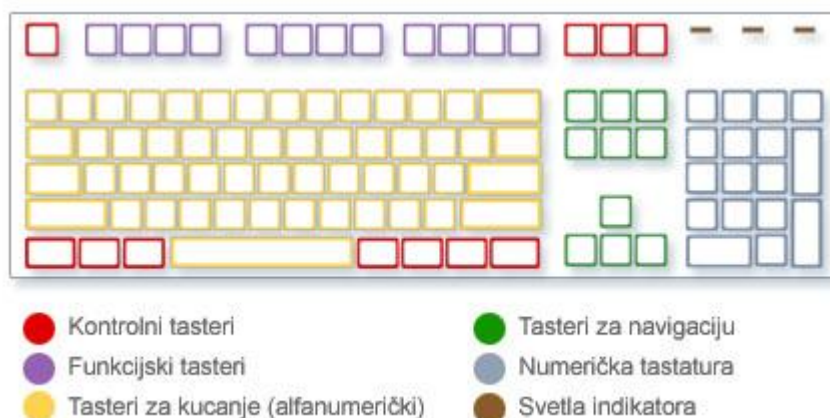
Bez obzira na to da li pišete pismo ili izračunavate numeričke podatke, tastatura predstavlja osnovni način unošenja informacija na računar. Ali da li ste znali da tastaturu takođe možete da koristite za kontrolisanje računara? Upoznavanje nekoliko jednostavnih komandi na tastaturi (uputstava za računar) može vam pomoći da radite efikasnije. Ovaj članak pokriva osnove rada sa tastaturom i predstavlja prve korake sa komandama na tastaturi.

Organizacija tastera

Tasteri na tastaturi mogu biti podeljeni na nekoliko grupa na osnovu funkcije:

- Tasteri za kucanje (alfanumerički) - Ovi tasteri uključuju slovne, brojne, interpunkcijske i simboličke tastere koji se nalaze i na tradicionalnoj pisačkoj mašini.
- Kontrolni tasteri - Ovi tasteri se koriste za izvršavanje određenih radnji, sami ili u kombinaciji sa drugim tasterima. Najčešće korišćeni kontrolni tasteri jesu tasteri Ctrl, Alt, taster sa Windows logotipom i taster Esc.
- Funkcijski tasteri - Funkcijski tasteri se koriste za izvršavanje određenih zadataka. Njihove oznake su F1, F2, F3 itd, sve do F12. Funkcionalnost ovih tastera se razlikuje od programa do programa.
- Tasteri za navigaciju - Ovi tasteri se koriste za kretanje u okviru dokumenata ili Veb stranica i za uređivanje teksta. Oni uključuju tastere sa strelicama (↑↓←→), tastere Home, End, Page Up, Page Down, Delete i Insert.
- Numerička tastatura - Numerička tastatura je korisna za brzo unošenje brojeva. Tasteri su grupisani u blok koji liči na klasičan kalkulator ili registar kasu.

Na sledećoj slici je prikazan način na koji su tasteri raspoređeni na tipičnoj tastaturi. Raspored na vašoj tastaturi može se razlikovati.

Kucanje teksta

Kada treba da otkucate nešto u programu, e-poruci ili okviru za tekst, videćete trepćuću vertikalnu liniju (|). To je takozvani *kursor*. On pokazuje mesto na kome će početi tekst koji ćete upravo otkucati. Kursor možete da pomerite tako što ćete mišem kliknuti na željenu lokaciju ili tako što ćete koristiti tastere za navigaciju.

Osim slova, brojeva, znakova interpunkcije i simbola, tasteri za kucanje takođe obuhvataju tastere Shift, Caps Lock, Tab, Enter, Space i taster Backspace.

Ime tastera	Kako se koristi
Shift	Pritisnite taster Shift u kombinaciji sa slovom da biste otkucali veliko slovo. Pritisnite taster Shift u kombinaciji sa nekim drugim tasterom da biste otkucali simbol prikazan u gornjem delu tastera.
Caps Lock	Pritisnite taster Caps Lock jednom da biste otkucali sva slova kao velika slova. Ponovo pritisnite taster Caps Lock da biste isključili ovu funkciju. Tastatura može imati svetlosni indikator koji pokazuje da li je taster Scroll Lock uključen.
Tab	Pritisnite taster Tab da biste pomerili kursor za nekoliko mesta unapred. Taster Tab možete da pritisnete i da biste prešli na sledeće polje u obrascu.
Enter	Pritisnite taster Enter da biste premestili kursor na početak sledećeg reda. U dijalogu pritisnite taster Enter da biste izabrali markirano dugme.
SPACE	Pritisnite Space da biste premestili kursor za jedno mesto unapred.
Backspace	Pritisnite taster Backspace da biste izbrisali znak ispred kursora ili izabrani tekst.

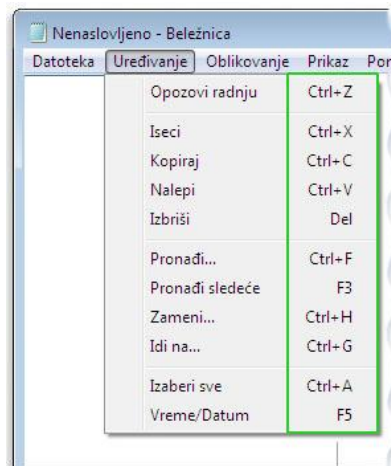
Korišćenje tasterskih prečica

Tasterske prečice su načini izvršavanja radnji pomoću tastature. Zovu se prečice, jer vam pomažu da brže radite. U stvari, gotovo sve radnje ili komande koje možete da izvršite pomoću miša mogu se izvršiti brže korišćenjem jednog ili više tastera na tastaturi.

U temama pomoći, znak plus (+) između dva ili više tastera označava da oni treba da budu pritisnuti u kombinaciji. Na primer, Ctrl+A znači da treba pritisnuti i držati taster Ctrl, a zatim pritisnuti taster A. Ctrl+Shift+A znači da treba pritisnuti i držati tastere Ctrl i Shift, a zatim pritisnuti taster A.

Pronalaženje prečica programa

U većini programa radnje možete da izvršavate korišćenjem tastature. Da biste videli komande koje imaju tasterske prečice, otvorite meni. Prečice (ako su dostupne) su prikazane pored stavki menija.

Izbor menija, komandi i opcija

Pomoću tastature možete da otvarate menije i birate komande i druge opcije. U programu koji ima menije sa podvučenim slovima pritisnite taster Alt i podvučeno slovo da biste otvorili odgovarajući meni. Pritisnite podvučeno slovo u stavci menija da biste odabrali tu komandu. U programima koji koriste traku, na primer Bojanka i Pisanka, pritisak na taster Alt prekriva (umesto da ga podvuče) slovo koje može da se pritisne.

Pritisnite kombinaciju tastera Alt+F da biste otvorili meni „Datoteka“, a zatim pritisnite taster P da biste odabrali komandu „Odštampanj“.

Ovaj trik takođe funkcioniše u slučaju dijaloga. Svaki put kada vidite podvučeno slovo priloženo opciji u dijalogu, to znači da možete da pritisnete taster Alt i to slovo da biste odabrali tu opciju.

Korisne prečice

Prečice koje se primenjuju u skoro svim aplikacijama na računaru:

Pritisnut taster ili kombinacija tastera	Radnja koja se izvršava
CTRL + ALT + DELETE	Otvaranje ekrana za zaključavanje, izlogovanje ili startovanje Task Manager-a (Win alata za upravljanje pokrenutim aplikacijama i podignutim procesima)
CTRL + SHIFT + ESC	Otvora prozor sa procesima u Task Manager-u
F1	Pomoć (help) za određeni program ili Windows
ESC	Otkazivanje trenutnog zadatka
 ili kombinacija CTRL + ESC	Otvaranje „Start“ menija
 taster aplikacije	Otvaranje menija sa komandama koje se odnose na selekciju u programu (ekvivalentno kliku desnim tasterom miša)
ALT + F4	Zatvaranje aktivnog prozora (aplikacije)
ALT + Tab	Prebacivanje sa jednog aktivnog prozora (ili aplikacije) na drugi aktivni prozor (ili aplikaciju), tzv. multitasking
 + Tab	Drugi način multitaskinga (u novijim verzijama Windows-a Visti i 7)
 + L	Zaključavanja računara (lock), odnosno korisnik se odjavljuje i pojavljuje se ekran dobrodošlice
 + D ili + M	Sklanja sve otvorene prozore sa ekrana, odnosno minimizuje ih, i prikazuje desktop Windows-a
HOME	Pomeranje kursora na početak reda ili pomeranje na vrh veb stranice
END	Pomeranje kursora na kraj reda ili pomeranje na dno veb stranice
Page Up	Pomeranje kursora nagore ili pomeranje za jednu stranicu nagore
Page Down	Pomeranje kursora nadole ili pomeranje za jednu stranicu nadole
DELETE	Brisanje prvog znaka posle kursora miša (u Windows-u brisanje fajla i njegovo premeštanje u korpu za otpatke - Recycle Bin)
INSERT	Uključivanje ili isključivanje režima umetanja.
SHIFT + DELETE	Brisanje fajla/direktorijuma permanentno
SHIFT + END	Selektuje ceo red unapred, od položaja kursora miša do kraja reda
SHIFT + HOME	Selektuje ceo red unazad, od položaja kursora miša do početka reda
CTRL + T	Otvora novu karticu (tab) u bilo kom internet pregledaču (koji podržava kartice)
CTRL + SHIFT + T	Otvora poslednju zatvorenu karticu u internet pregledaču
CTRL + L	Pozicionira vas u traku za pretragu u okviru internet pretraživača ili u Search polje u nekoj drugoj aplikaciji

CTRL + BACKSPACE	Briše celu reč, kao u Microsoft Word-u, tako i u svim drugim tekstualnim editorima
CTRL + strelice ↑ ili ↓ ili ← ili →	Pomera kursor reč po reč (ukoliko koristite strelice levo/desno) ili skače od pasusa do pasusa (ukoliko koristite strelice gore/dole)
SHIFT + strelice ↑ ili ↓ ili ← ili →	Označava (selektuje) slovo po slovo (levom ili desnom strelicom) ili cele redove (strelicom za gore ili dole)
SHIFT + CTRL + strelice ↑ ili ↓ ili ← ili →	Označava cele reči (levo/desno) ili čitave pasuse (gore/dole)

Prečice u programima u operativnom sistemu Windows:

Pritisnut taster ili kombinacija tastera	Radnja koja se izvršava
CTRL + C	Operacija kopiranja (Copy)
CTRL + X	Operacija prebacivanja (Cut)
CTRL + V	Operacija uzimanja podatka sa Clipboard (Paste)
CTRL + Z	Operacija povratka jedan korak nazad (Undo)
CTRL + B	Podebljanje teksta (Bold)
CTRL + I	Pisanje teksta kurzivom (Italic)
CTRL + U	Podvlačenje teksta (Underline)
CTRL + A	Biranje svih stavki u dokumenta (Select All)

Korišćenje numeričke tastature

Brojevi od 0 do 9, aritmetički operatori + (sabiranje), - (oduzimanje), * (množenje) i / (deljenje) i decimalni zarez raspoređeni su na numeričkoj tastaturi na isti način kao i na kalkulatoru ili na registar kasi. Ovi znakovi su, naravno, duplirani i na drugom mestu na tastaturi, ali vam raspored tastera omogućava brzo unošenje numeričkih podataka ili matematičkih operacija jednom rukom.

Ovi tasteri funkcionišu samo kada je taster Num Lock aktivan (što se može utvrditi upaljenim indikatorom - lampicom Num Lock). Kada Num Lock nije aktivno, ti tasteri označavaju strelice i Home, End, PageUp, PageDown, Delete i Insert.

Tri specijalna tastera

Do sada smo raspravljali o gotovo svakom tasteru koji ćete verovatno koristiti. Ali za one zaista znatiželjne, hajde da istražimo tri najtajanstvenija tastera na tastaturi: PrtScn, Scroll Lock i Pause/Break.

- PrtScn (ili Print Screen)

Nekada davno ovaj taster je radio ono što na njemu piše - slao je trenutni tekstualni sadržaj ekrana na štampač. Danas pritisak na taster PrtScn hvata sliku celog ekrana („snimak ekrana“) i kopira je u memoriju računara. Odatle ga možete nalepiti (Ctrl+V) u program Microsoft Paint ili neki drugi program i odštampati ga iz tog programa ako to želite.

Veća nepoznanica od njega je komanda SYS RQ, koja na nekim tastaturama deli taster sa komandom PrtScn. Istorijski, komanda SYS RQ je dizajnirana da bude „sistemski zahtev“, ali nije omogućena u operativnom sistemu Windows.

- ScrLk (ili Scroll Lock)

U većini programa pritisak na taster Scroll Lock nema nikakav efekat. U nekim programima pritisak na taster Scroll Lock menja ponašanje tastera sa strelicama i tastera Page Up i Page Down; pritiskom na ove tastere sadržaj dokumenta se pomera bez promene položaja kursora ili izbora. Tastatura može imati svetlosni indikator koji pokazuje da li je taster Scroll Lock uključen.

- Pause/Break

Ovaj taster se retko koristi. U nekim starijim programima pritisak na ovaj taster pauzira program ili ga, u kombinaciji sa tasterom Ctrl, zaustavlja.

Korišćena literatura:

- <http://windows.microsoft.com/sr-latn-cs/windows/using-keyboard>
- <http://support.microsoft.com/kb/126449>
- Časopis „PC Press“